

1. Эрбахер, В. (2012). Органное искусство. *Жак Гандшин – гениальный музыковед прошедшего столетия*. Москва: Р.М.А. / Erbaher, V. (2012). *Organnoe iskusstvo. Zhak Gandshin –genial'nyj muzykoved proshedshego stoletiya*. Moskva: R.M.A. [in Russian].
2. Синицын, В.М. (Ред.). (2012). *«Жизнь как восхождение»*. Книга воспоминаний о Н.Н.Юхновском. Винница: В.Д.П.У. / Sinitsyn, V.M. (Red.). (2012). *Zhish' kak voskhozhdenie. Kniga vospominanij o N.N. Yuhnovskom*. Vinnicza: V.D.P.U. [in Russian].
3. Афанасьев, Ю.А., Джура, О.Ф. (2009). *Професійна підготовка музиканта. Уроки Болеслава Яворського*. Київ: А.К.К.К.М. / Afanasiev, Yu.L., Dzura, O.F. (2009). *Profesiina pidhotovka muzykanta. Uroky Boleslava Yavorskoho*. Kyiv: A.K.K.K.M [in Ukrainian].
4. Браудо, И.А. (1973). *Артикуляция. О произношении мелодии*. Ленинград: Музыка. / Braudo, I.A. (1973). *Artikulyacziya. O proiznoshenii melodii*. Leningrad: Muzy'ka. [in Russian].
5. Синицын, В.М. (Ред.). (2015). *«Пестрые листки» Памяти Н.Н.Юхновского: Воспоминания, научно-педагогическое наследие, музыкальные произведения*. Винница: Нилан ЛТД. / Sinicy'n, V.M. (Red.). (2015). *Postry'e listki. Pamyati N.N. Yuhnovskogo: vospominaniya, nauchno-pedagogicheskoe nasledie, muzykalny'e proizvedeniya*. Vinnicza: Nilan LTD. [in Russian].
6. Гарбузов, Н.А. (1950). *Зонная природа темпа и ритма*. Москва: АН СССР. / Garbuzov, N.A. (1950). *Zonnaya priroda tempa i ritma*. Moskva: A.N. SSSR. [in Russian].
7. Юдина, М.В. (1972). *Мысли о музыкальном исполнительстве*. Ленинград: Музыка. / Yudina, M.V. (1972). *Mysli o muzykal'nom ispolnitel'stve*. Leningrad: Muzy'ka. [in Russian].

УДК 378.015.31:780
UDC 378.015.31:780

ЧЖОУ ЛЯНЛЯН,
аспірантка факультету мистецтв імені Анатолія
Авдієвського,
(Україна-Китайська народна республіка, м.Київ,
Національний педагогічний університет ім.
М.П.Драгоманова, вул. Пірогова, 9.)
ZHOU LIANGLIAN
Postgraduate student of faculty of arts
(Ukraine-China republic of people's, Kyiv,
National Pedagogical University is the name of M.P. Drahomanov,
Pirogova str., 9)
orcid.org/0000-0003-3920-7319

Педагогічна діагностика сформованості творчої індивідуальності майбутнього педагога-музиканта
Pedagogical Diagnostics of Formedness of the Creative Individuality of the Future Pedagogue-Musician

Анотація. У статті представлено педагогічну діагностику формування творчої індивідуальності майбутнього педагога-музиканта. Зазначається, що провідним завданням вищих педагогічних навчальних закладів на сучасному етапі стає формування у студентів фахових компетенцій, одним із найважливіших проявів яких є здатність оригінально мислити, яскраво висловлювати свої думки, знаходити неординарні рішення у складних ситуаціях. Для виявлення особливостей у розвитку творчої індивідуальності студентів важливо враховувати такі чинники: сутність творчої індивідуальності студентів та етапи її розвитку; ступінь активності творчої діяльності студентів у процесі фортепіанного навчання; характер індивідуальних уподобань респондентів у галузі музичного мистецтва; дієвість прояву творчої індивідуальності студентів, адекватність самооцінки, ініціативність, активність у навчальній діяльності.

Діагностика досліджуваного явища вимагала використання методів опитування, анкетування, тестування, педагогічних спостережень, дослідницьких бесід, інтерв'ю, аналізу продуктів творчої діяльності студентів, творчих завдань. Результати проведеного опитування серед викладачів і студентів дозволив стверджувати, що недостатній розвиток творчої індивідуальності майбутніх учителів музики полягає у низькому рівні їх довузівської підготовки, певних недоліках організації навчально-виконавського процесу у музично-педагогічних навчальних закладах, недостатній увазі

педагогів до індивідуальних особливостей і творчого мислення студентів. Відповідно до кожного компонента творчої індивідуальності були визначені критерії та показники, за допомогою яких з'ясовувалася ефективність його сформованості. На підставі аналізу отриманих даних сформованості кожного з визначених компонентів визначено, що майбутні вчителі музики мають потенційні можливості набувати творчі якості в процесі фортепіанної підготовки. Розвиток творчої індивідуальності студентів стає можливим, якщо музично-педагогічний простір включає освітнє середовище, освітній процес, спрямований на всі аспекти творчої індивідуальності. З метою підвищення рівня означеної якості ми вважали за необхідне розробити і впровадити на етапі формувального експерименту власну методiku розвитку творчої індивідуальності студентів у процесі фортепіанного навчання.

Ключові слова: творча індивідуальність, педагогічна діагностика, педагог-музикант, музично-педагогічна освіта, фортепіанне навчання.

Summary. The article presents the pedagogical diagnostics of the formation of the creative personality of the future pedagogue-musician. It is noted that the main task of higher pedagogical educational institutions at the present stage is the formation of students of professional competencies, whose most important manifestation is the ability to think in the original manner, to express their ideas clearly, to find extraordinary solutions in difficult situations. It is important to take into account the specific features of developing students' creative individuality: the essence of the student's creative individuality and the stages of development; degree of activity of students' creative activity in the process of piano learning; character of individual preferences of respondents in the field of music art; effectiveness of manifestation of creative individuality of students, adequacy of self-esteem, initiative, active participation in educational activity.

Diagnosis of the investigated phenomenon required the use of survey methods, questionnaires, testing, pedagogical observations, research interviews, interviews, analysis of products of creative activity of students, creative tasks. The results of the survey conducted by the teachers and students made it clear that the inadequate development of the creative individuality of the future music teachers is primarily due to the low level of their pre-university training, certain disadvantages of organizing the educational process in music-pedagogical educational institutions, the insufficient attention of teachers to individual peculiarities and creative thinking of students. In accordance with each component of creative individuality, criteria and indicators have been identified through which the effectiveness of formation was determined. On the basis of the analysis of the data obtained for the formation of each of the identified components, it has been determined that the future music teachers have the potential to acquire creative qualities in the process of piano training. The development of creative individuality of students becomes possible, if the musical-pedagogical space includes the educational environment, the educational process, aimed at all aspects of creative individuality. In order to raise the level of the specified quality, we considered it necessary to develop and implement at the stage of the molding experiment, our own method of developing the student's creative individuality in the process of piano learning.

Key words: creative personality, pedagogical diagnostics, pedagogue-musician, musical-pedagogical education, piano learning.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасний стан фахової підготовки педагога-музиканта характеризується загостренням низки суперечностей між зростаючим вектором професійної діяльності випускника музично-педагогічного навчального закладу та усталеною практикою її забезпечення. Відтак провідним завданням вищих педагогічних навчальних закладів стає формування у кожного студента фахових компетенцій, які проявляються у здатності оригінально мислити, яскраво висловлювати свої думки, знаходити неординарні рішення у складних ситуаціях і характеризують його як індивідуальну творчу особистість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Результати останніх досліджень і публікацій показують, що у мистецько-педагогічній освіті теоретичні та практичні аспекти формування творчої індивідуальності майбутніх педагогів-музикантів розробляються такими вченими, як О. Андрейко, Л. Бондаренко, Л. Гусейнова, Н. Мозгальова, О. Отич, І. Ростовська, О. Щербініна, О. Щолокова та ін. На основі їх досліджень творчу індивідуальність майбутнього педагога-музиканта можна представити як форму і результат цілісного прояву індивідуальних особливостей, а також як інтегративне особистісне утворення, що охоплює сукупність інтелектуальних, мотиваційних емоційно-вольових та професійно-ціннісних якостей. Організоване таким чином навчання стає процесом самодетермінації, вільної самореалізації та неперервного саморозвитку творчої індивідуальності студента, що виявляється у різних видах його професійної діяльності.

Формулювання цілей статті... З урахуванням цих позицій метою статті є висвітлення педагогічної діагностики формування творчої індивідуальності студентів у процесі фортепіанного навчання.

Виклад основного матеріалу... У результаті теоретичного опрацювання проблеми творчої індивідуальності було виявлено, що її структуру складають мотиваційний, когнітивний, перцептивний та інтерактивний компоненти. Особистісний характер розвитку творчої індивідуальності зумовив спрямованість констатувального етапу дослідження на вивчення та діагностику цього феномена, виявлення особливостей його формування. У відповідності з поставленими задачами експеримент здійснювався в процесі індивідуальних і групових навчальних занять, а також на заліках, екзаменах і під час концертних виступів.

Для виявлення особливостей у розвитку творчої індивідуальності студентів ми враховували:

- сутність творчої індивідуальності студентів та етапи її розвитку;
- ступінь активності творчої діяльності студентів у процесі фортепіанного навчання;
- характер індивідуальних уподобань респондентів у галузі музичного мистецтва;
- дієвість прояву творчої індивідуальності студентів, адекватність самооцінки, ініціативність, активність у навчальній діяльності.

У процесі дослідницько-експериментальної роботи для діагностики досліджуваного явища було використано такі методи: опитування, анкетування, тестування, самоаналіз, педагогічні спостереження, дослідницькі бесіди, інтерв'ю, аналіз продуктів творчої діяльності студентів, творчі завдання, експертна оцінка, метод математичної статистики. Відповідно до наукових вимог констатувальна частина дослідження підпорядковувалась принципам систематичності, послідовності, активізації творчої діяльності студентів.

Під час його проведення ми враховували такі особливості:

- індивідуальні особливості студентів-піаністів з України і Китаю;
- урахування існуючих методичних поглядів і традицій з питань фортепіанної підготовки в Україні та Китаю, що передбачало впровадження компаративістського підходу;
- рівень довузівської фортепіанної підготовки студентів, а також розвиток у них окремих проявів творчої індивідуальності у навчальному процесі;
- виявлення можливостей розвитку творчої індивідуальності майбутніх педагогів-музикантів у різних формах навчальної діяльності.

Аби виявити індивідуальні особливості у значній кількості студентів, були проведені бесіди з викладачами фортепіано, які засвідчили слабку довузівську підготовку студентів, оскільки під час вивчення музичних творів багато часу займає робота над аплікатурою, музичною інтонацією, ритмом. Значні прогалини спостерігаються у студентів стосовно розуміння жанру, стилю і форми музичного твору.

Результати проведеного опитування дали підстави стверджувати, що недостатній розвиток творчої індивідуальності майбутніх учителів музики полягає, насамперед, у низькому рівні їх довузівської підготовки, певних недоліках організації навчально-виконавського процесу у музично-педагогічних навчальних закладах, зокрема, недостатньої уваги педагогів до індивідуальних особливостей і творчого мислення студентів. Викладачі відзначають, що серед студентів спостерігається негативне ставлення до систематичної і планомірної роботи над музичними творами, нерозуміння необхідності удосконалювати свою виконавську майстерність за рахунок творчого компонента.

Зазначимо, що до провідних умов формування творчої індивідуальності студентів викладачі відносили такі: збагачення мистецького тезаурусу; застосування широкого стильового спектра у репертуарі студентів; залучення студентів до самостійної аналітичної діяльності; удосконалення методичної підготовки під час роботи над музичними творами; активізація пізнавально-пошукової діяльності студентів; розвиток умінь аналізувати, узагальнювати, порівнювати і систематизувати мистецькі явища.

Така ситуація спостерігалася як з українськими, так і китайськими студентами. Вважаємо, що ця проблема набула загальнопедагогічного значення, оскільки рівень довузівської музичної підготовки студентів як в Україні, так і Китаї є досить строкатим. У зв'язку з цим викладачі багато часу приділяють формуванню елементарних навичок та вмінь, а на розвиток музичного мислення, творчої ініціативи у них залишається дуже мало часу.

Отже, узагальнення результатів опитування викладачів музично-педагогічних факультетів в українських університетах дало підстави стверджувати, що в практиці цих навчальних закладів існує низка проблем щодо фортепіанної підготовки як українських, так і китайських студентів. Про це свідчать відмінності у спрямованості та якості означеної підготовки, а формування у студентів творчої індивідуальності вимагає цілеспрямованої і виваженої роботи викладачів у цьому напрямку.

На попередньому етапі дослідження нами були виокремлені компоненти творчої індивідуальності студентів, а саме: мотиваційний, когнітивний, перцептивний та інтерактивний, які в сукупності дають можливість досить повно з'ясувати зміст досліджуваного явища. Відповідно до кожного компонента були визначені критерії та показники, за допомогою яких з'ясувалася ефективність його сформованості.

Перша група критеріїв (*мотиваційно-вольова*) з'ясовує міру вираження особистісного ставлення студентів до музичного мистецтва і своєї професії; вмотивованість суб'єктної позиції до навчальної діяльності, міру особистісної потреби до творчого вирішення виконавських проблем. Основними показниками цієї групи критеріїв вважаємо бажання опанувати музичне мистецтво; вміння долати труднощі у процесі вивчення музичних творів; вміння самостійно опанувати музичний матеріал і створювати на їх основі творчі проекти;

Друга група - (*когнітивно-інформаційна*) передбачає ступінь змістової наповненості музично-освітнього процесу; набуття інтегрованих мистецьких знань і виконавських умінь, необхідних для якісного відтворення музичних творів; визначає ступінь захопленості під час ознайомлення з новим музичним матеріалом. Ця група критеріїв включає показники, які виявляють здатність накопичувати музичні знання і виконавські вміння; узагальнювати набуті і нові музично-теоретичні знання; відбирати необхідні знання та вміння для вирішування творчих завдань.

Третя група - (*перцептивно-гностична*) з'ясовує: ступінь сприймання і розуміння музичних творів; здатність творчо опрацювати музичні твори в процесі навчання; міру вияву творчої активності музично-викладацької діяльності під час проведення педагогічної практики. Основними показниками цієї групи критеріїв виступають: вияв творчого ставлення до вибору художніх засобів виразності піз час створення виконавської і вербальної інтерпретації; здатність до варіативного опрацювання музичного матеріалу та вибору репертуару; спроможність до самоконтролю та самоаналізу результатів власної аналітично-виконавської діяльності.

Четверта група критеріїв – (*інтерактивно-креативна*) передбачає виявлення здатності налагоджувати продуктивні контакти з аудиторією під час музично-творчої діяльності. Загальними показниками цієї групи виступають: міра розвитку творчого мислення студентів; ступінь самостійного і творчого опрацювання музичних творів; міра застосування власного творчого досвіду у виконавській діяльності.

Для діагностики **мотиваційно-вольового** критерію ми розробили анкету для українських і китайських студентів, щоб визначити їх позицію стосовно важливості для сучасного вчителя володіти творчими якостями. Ми запропонували надати характеристику сучасному вчителю за такими позиціями: «Що для сучасного вчителя є найбільш важливим?»: а) знання музичного матеріалу і методики його викладання; б) любов до учнів і намагання прилучити їх до музичного мистецтва в) духовно-моральні якості вчителя (інтелігентність, шляхетність, комунікабельність тощо); г) гарне володіння музичним інструментом, вміння цікаво і образно передати зміст музичних творів, організувати музичні свята.

Відповідаючи на це питання, українські студенти віддали перевагу четвертій позиції, тобто гарно володіти музичним інструментом, вміння цікаво і образно передати зміст музичних творів, організувати музичні свята. За нею розташувалася перша позиція, а потім друга і третя. У китайських студентів відповіді мали дещо інший характер. Провідного значення вони надали першій позиції (знання музичного матеріалу і методики його викладання), на друге місце поставили наявність у вчителя духовно-моральних якостей, на третє – любов до учнів і намагання прилучити їх до музичного мистецтва і на четверте - гарне володіння музичним інструментом, вміння цікаво і образно передати зміст музичних творів, організувати музичні свята.

У своєму дослідженні ми вважали також необхідним визначити внутрішню мотивацію студентів до процесу навчання, оскільки вона сприяє формуванню їх творчих якостей. З цією метою була застосована адаптована методика К. Земфір. За результатами проведеного тестування всіх студентів було з'ясовано, що тільки у 38% респондентів проявилися ознаки внутрішньої мотивації. Ці студенти активно відвідували всі заняття, постійно працювали над вирішенням різних питань, брали участь у всіх заходах, які проводилися на факультеті. У цих студентів відчувалася потреба в удосконаленні своїх виконавських умінь, намагання реалізувати свій творчий потенціал.

На основі отриманих даних можна зробити висновок, що більшість студентів турбує власне працевлаштування, тобто робота, яка матеріально забезпечує і не вимагає витрачання багато часу. Ці студенти висловили бажання реалізувати свої знання у професії вчителя музики. Для цього їм потрібно набути певних умінь і оволодіти необхідною інформацією. Водночас у частини студентів спостерігається невпевненість у правильному виборі професії, тому вони часто залишаються незадоволеними своєю роботою, висловлюють претензії до викладачів, вважаючи їх вимоги надмірними.

Для визначення сформованості **когнітивного** компонента розвитку творчої індивідуальності студентів важливо було дізнатися, чи задовольняють їх ті знання, які вони отримують під час вивчення фахових дисциплін. Для експериментальної роботи усі фахові знання були розташовані таким чином: музично-естетичні, музикознавчі, психолого-педагогічні та методичні.

Аналізуючи результати проведеного тестування, було з'ясовано, що на перше місце студенти ставлять музично-естетичні і мистецтвознавчі знання, друге місце отримали методичні знання, а от знання психолого-педагогічного циклу вони поставили на останнє місце. Особливо тривожним вважаємо

факт, що значна кількість студентів (28,4%), переважно тих, які мають тільки початкову музичну освіту, визначили складність у опануванні дисциплін музично-теоретичного циклу і оволодінні музичним інструментом.

Подальше опрацювання відповідей на запитання анкети показало, що серед труднощів, які виникають у студентів у навчальному процесі, на перше місце вони ставлять недостатність знань, що значною мірою пов'язано з відсутністю ґрунтовної музичної освіти (32%), а також складність музичного матеріалу (34%), невміння аналізувати музичний матеріал і висловлювати свої думки (18%), недостатність уяви, фантазії» (16%) тощо.

Для одержання більш широкої інформації стосовно розвитку творчих уявлень студентам було запропоновано розв'язати тестові завдання. Вважаємо, що одним з ефективних шляхів досягнення високого рівня творчої уяви є завдання, засновані на створенні різноманітних образів. Перерахуємо їх: розчленування - виділення з музичної фрази мотиву і конструювання на його основі нової фрази; аглютинація (склеювання) – (в музиці) об'єднання двох мотивів в одну музичну фразу; комбінування – варіювання, чергування, об'єднання мотивів на основі досвіду музично-слухових уявлень; типізація – створення того, що визнано загальноприйнятим, зрозумілим для всіх (наприклад, жанрова типізація).

Студентам був запропонований музичний твір М. Скорика «Народний танець», з якого потрібно було, не використовуючи музичний інструмент, створити один із варіантів художніх образів. З цим завданням впоралися тільки 24% студентів, 31% студентів виконали завдання частково. Інші респонденти зовсім не змогли його виконати. Це говорить про те, що у більшості студентів не розвинутий внутрішній слух і вони не володіють аналітичним мисленням.

Отже, діагностування когнітивного компонента за визначеними критеріями і показниками засвідчило, що у студентів переважає низький рівень його сформованості. На наш погляд, це є свідченням того, що майбутні вчителі не можуть зберігати свої знання у довготривалій пам'яті, не вміють узагальнювати свої музично-теоретичні знання та використовувати їх для вирішення творчих завдань. Це вимагає цілеспрямованої роботи викладачів вищих навчальних закладів у даному напрямку.

Наступним етапом констатувального експерименту стало діагностування перцептивного компонента. Нам було важливо дізнатися, наскільки студенти сприймають і розуміють музичні твори, чи здатні вони творчо опрацювати їх у процесі навчання, наскільки проявляється їх творча активність під час проведення педагогічної практики.

У межах анкетного опитування та виконання діагностичних завдань вивчався рівень художнього сприйняття та емоційної чуттєвості щодо музичних творів. Відповідно студентам було запропоновано відповісти на наступні запитання: Що Ви відчуваєте на уроках музики і домашніх заняттях? (отримуєте емоційну насолоду, виражаєте свій настрій, відчуваєте творчу насолоду тощо); чи виникають у вас музичні або життєві асоціації, коли ви слухаєте або виконуєте музичний твір? Чи впливають Ваші емоції та почуття на процес кінцевого виконання музичного твору? Чи відрізняється емоційний стан під час виконання музичних творів на заняттях у фортепіанному класі і педагогічної практики?

Після аналізу отриманих відповідей з'ясувалося, що більша частина студентів (62%) отримує емоційне задоволення від уроків у класі фортепіано і самостійних занять. Ця частина студентів часто отримує задоволення від спілкування з музикою різних жанрів. Вони намагаються виконати завдання своїх педагогів, розкрити характер музичних творів. Водночас 15% відповіли, що під час домашніх занять в основному намагаються вивчити твір напам'ять, а над характером твору вони не задумувалися.

На запитання «Чи виникають у вас художні або життєві асоціації, коли ви слухаєте або виконуєте музичний твір?» були отримані такі відповіді: «в уяві виникають схожі музичні твори», «виникають асоціації з різними життєвими ситуаціями». Аналізуючи відповіді на останнє запитання було з'ясовано, що емоційні стани виникають у студентів переважно на кінцевому етапі опрацювання музичного твору і можуть позитивно впливати на його концертне виконання.

Останнє питання передбачало варіативні відповіді, а саме: «відрізняється», «мабуть ні», «відрізняється, адже в класі ми намагаємося виконати твір повністю, а на уроках в школі найчастіше фрагментарно і з поясненнями». Тобто, з деяких відповідей стало зрозумілим, що на заняттях у фортепіанному класі студенти намагаються яскраво і емоційно відтворювати музичні твори, проте на уроках в школі вони найчастіше виконують музичні твори формально, не звертаючи увагу на їх образні характеристики та емоційні стани.

За результатами проведеного діагностування можна зробити висновок, що студенти за перцептивно-гностичним критерієм знаходяться на низькому і середньому рівнях свого творчого індивідуального розвитку. Особливо це помітно за таким показником, як вияв творчого ставлення до вибору художніх засобів виразності під час створення виконавської і вербальної інтерпретації. Вважаємо, що на індивідуальних заняттях в класі фортепіано важливо звертати увагу на засоби музичної виразності і можливості їх варіювання залежно від педагогічних завдань.

Для обґрунтування сформованості *інтерактивно-креативного* критерію дослідження було спрямоване на визначення здатності налагоджувати продуктивні контакти з аудиторією під час музично-творчої діяльності, сформованості у студентів ціннісних орієнтацій та набуття власного творчого досвіду у виконавській діяльності. Для з'ясування цих питань студентам пропонувалося індивідуально, в процесі фортепіанних занять виконати такі завдання: 1/програти музичний твір (наприклад, твір Ф. Ліста «Ноктюрн»), зробити його аналіз і обґрунтувати свої враження; 2/під час роботи над сонатою Л. Бетховена № 8 прослухати декілька її інтерпретацій у виконанні видатних музикантів і обрати ту, яка більше відповідає власним уявленням про цей твір. При цьому треба було визначити стильову відповідність, технічність та емоційність виконання.

Підсумовуючи результати виконаних завдань можемо констатувати, що за рівнем прояву творчої індивідуальності фахова підготовка студентів зі спеціальною середньою освітою є значно кращою, ніж тих студентів, які закінчили тільки музичну школу. У них спостерігаються більш ґрунтовні знання і краще сформовані виконавські уміння. Водночас, у всіх студентів спостерігається такий недолік, як невміння вербалізувати свої знання, аргументовано висловити свої думки. Таким чином, на основі розроблених критеріїв та їх показників, а також результатів тестування і анкетування студентів і викладачів було визначено низький, середній та високий рівні сформованості творчої індивідуальності майбутніх вчителів музики.

Висновки... У цілому, на підставі аналізу отриманих даних сформованості кожного з визначених компонентів та їх критеріїв відзначимо, що майбутні вчителі музики мають потенційні можливості набувати творчі якості в процесі фортепіанної підготовки. Розвиток творчої індивідуальності студентів стає можливим, якщо музично-педагогічний простір включає освітнє середовище, освітній процес, спрямований на всі аспекти творчої індивідуальності. При цьому освітнє середовище передбачає взаємодію педагога і студента, яка засновується на принципах досягнення успіху, переходу педагогічного управління в самоуправління студентів, співтворчості, розвитку безмежних творчих здібностей. З метою підвищення рівня означеної якості ми вважали за необхідне розробити і впровадити на етапі формувального експерименту власну методику розвитку творчої індивідуальності студентів у процесі фортепіанного навчання.

Список використаних джерел і літератури / References:

1. Зязюн, І. А. (2006). *Естетичні засади розвитку творчої особистості*. Мистецтво у розвитку особистості [Монографія]. Чернівці: Зелена Буковина. / Ziaziun, I. A. (2006). *Estetychni zasady rozvytku tvorchoi osobystosti* / *Mystetstvo u rozvytku osobystosti* [Monohrafiia]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. [in Ukrainian].
2. Білоус, В. П. (2004). Темперамент та індивідуальний стиль діяльності музиканта-інструменталіста. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*, 38, 255 – 262. Київ. / Bilous, V. P. (2004). *Temperament ta individualnyi styl diialnosti muzykanta-instrumentalista*. *Naukovyi visnyk NMAU im. P. I. Chaikovskoho*, 38, 255 – 262. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Горбенко, О. Б. (2010.) Напрями формування музично- виконавської компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 6 (193), Ч. II. 34. Луганськ. / Horbenko, O. B. (2010.). *Napriamy formuvannia muzychno- vykonavskoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky v protsesi fakhovoi pidhotovky*. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. 6 (193), Part. II. 34. [in Ukrainian].
4. Кірсанов, В. В.(2002). *Психолого-педагогічна діагностика*. К.: Альтерпрес. / Kirsanov, V. V. (2002). *Psykhologo-pedahohichna diahnostyka*. Kyiv, Alterpres. [in Ukrainian].
5. *Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования* (1989). К.: Муз. Україна. / *Muzykal'noe myshlenie: sushhnost', kategorii, aspekty' issledovaniya* (1989). Kyiv, Muz. Ukraina. [in Russian].
6. Отич, О. (2009). *Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти* [Монографія]. Чернівці: Зелена Буковина. / Otuch, O. (2009). *Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi individualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychnyi i metodychnyi aspekty* [Monohrafiia]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. [in Ukrainian].
7. Романець, В. А. (2001). *Психологія творчості*. К.: Либідь. / Romanets, V. A. (2001). *Psykhologhiia tvorchosti*. Kyiv Lybid. [in Ukrainian].
8. Ткач, Е. (1981). Деякі проблеми теорії музично-педагогічної діагностики. *Питання фортепіанної педагогіки та виконавства*. 41 – 50. К.: Музична Україна. / Tkach, E. (1981). *Deiaki problemy teorii muzychno-pedahohichnoi diahnostyky*. *Pytannia fortepiannoi pedahohiky ta vykonavstva*. 41 – 50. Kyiv, Muzychna Ukraina. [in Ukrainian].